SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1863

av Alexandra Anstrell (M)

Skärpta krav på medborgarskapstid och kunskaper i svenska för valbarhet till Sveriges riksdag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda och återkomma med förslag till de grundlagsändringar som krävs för att införa ett krav på minst tio års svenskt medborgarskap för att vara valbar till Sveriges riksdag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda och återkomma med förslag om dokumenterade kunskaper i svenska språket motsvarande minst nivå B2 enligt den gemensamma europeiska referensramen för språk, med särskilda krav på förmågan att självständigt läsa och förstå kvalificerade juridiska, ekonomiska och samhällspolitiska beslutsunderlag, för att vara valbar till Sveriges riksdag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Att företräda svenska folket innebär ett särskilt ansvar. Att vara ledamot av Sveriges riksdag är ett av de mest ansvarsfulla förtroendeuppdrag som en medborgare kan få. Riksdagens ledamöter företräder svenska folket, stiftar lagar, beslutar om statens budget och granskar regeringen och dess myndigheter. De fattar beslut som påverkar Sveriges

säkerhet, ekonomi, välfärd och framtid. Med ett sådant uppdrag följer också ett stort ansvar. Det är därför rimligt att diskutera vilka grundläggande krav som bör ställas på den som ska kunna väljas till Sveriges högsta beslutande församling.

I dag är valbarheten till riksdagen knuten till rösträtten. Det innebär att även den som nyligen har blivit svensk medborgare kan kandidera till riksdagen. Svenskt medborgarskap innebär både rättigheter och skyldigheter. Det är en viktig del av tillhörigheten till vårt land och dess demokratiska gemenskap. Men att företräda svenska folket i riksdagen innebär ett särskilt ansvar som går längre än det som följer av medborgarskapet i sig.

För att vara valbar till Sveriges riksdag bör det därför införas ett krav på att personen har varit svensk medborgare i minst tio år. Ett sådant krav skulle innebära att det finns en tydlig tidsmässig koppling mellan förvärvet av svenskt medborgarskap och möjligheten att väljas till ett av landets mest betydelsefulla offentliga uppdrag. Syftet är att understryka riksdagsuppdragets särskilda ställning och skapa förutsättningar för en långsiktig förankring i det svenska samhället och dess demokratiska institutioner. Tio års medborgarskap är inte någon garanti för kunskap, erfarenhet eller gott omdöme. Men det skulle utgöra ett tydligt och objektivt kvalifikationskrav som gäller lika för alla som har förvärvat svenskt medborgarskap. Ett sådant krav ska inte påverka rösträtten eller möjligheten att engagera sig politiskt, vara medlem i ett politiskt parti eller delta i det demokratiska samtalet. Det ska enbart avse valbarheten till Sveriges riksdag.

Svenska språket är en grundläggande förutsättning för riksdagsuppdraget. Sveriges riksdag är landets högsta beslutande församling. Arbetet bygger i stor utsträckning på omfattande skriftliga underlag, juridiska bedömningar och komplicerade politiska avvägningar. En riksdagsledamot förväntas kunna läsa, förstå, analysera och ta ställning till bland annat propositioner, motioner, utskottsbetänkanden, statliga utredningar, remissyttranden, lagtexter och budgetförslag. Det räcker därför inte att enbart kunna föra ett vardagligt samtal på svenska. Uppdraget förutsätter också en mycket god läsförståelse och förmåga att självständigt tillgodogöra sig komplicerade texter och förstå innebörden av de beslut som fattas.

En ledamot måste också kunna delta i debatter, ställa frågor, granska regeringens arbete och kommunicera med medborgare, myndigheter och andra samhällsaktörer. Det är en fråga om såväl kvaliteten i lagstiftningsarbetet som förtroendet för demokratins institutioner.

Riksdagen har beslutat om ett språkkrav inom äldreomsorgen. Regeringen har i samband med reformen angett nivå B2 enligt den gemensamma europeiska referensramen för språk som en relevant nivå. Det är rimligt att ställa frågan varför vi ska ha tydliga förväntningar på språkkunskaper hos dem som arbetar inom äldreomsorgen, men inte motsvarande krav på dem som ska kunna väljas till Sveriges högsta beslutande församling. För valbarhet till riksdagen bör därför dokumenterade kunskaper i svenska motsvarande minst nivå B2 vara ett grundläggande minimikrav. Nivå B2 ska dock inte automatiskt anses vara tillräcklig för alla de språkliga färdigheter som riksdagsuppdraget kräver.

Riksdagsarbetet ställer särskilt höga krav på läsförståelse. En ledamot måste självständigt kunna läsa och förstå lagförslag, juridiska resonemang, ekonomiska konsekvensanalyser och omfattande budgetunderlag. Det handlar inte enbart om att förstå orden, utan också om att kunna analysera innehållet, identifiera konsekvenser och ta ansvar för de beslut som fattas. Därför bör det utredas om särskilda delar av språkprövningen, framför allt läsförståelse och förmågan att tillgodogöra sig kvalificerade samhällstexter, ska motsvara en högre nivå än B2. Det bör också utredas hur språkkunskaperna ska kunna styrkas genom en rättssäker, objektiv och likvärdig prövning samt vilka befintliga utbildningar och meriter som ska kunna godtas. Utgångspunkten bör vara att den som ska stifta Sveriges lagar också ska ha tillräckliga språkliga förutsättningar för att självständigt förstå dem.

Den representativa demokratin bygger på att medborgarna har förtroende för sina folkvalda och för de institutioner som fattar beslut på deras vägnar. Att ställa krav på dem som ska företräda svenska folket handlar om att tydliggöra uppdragets ansvar och betydelse. Samtidigt är rätten att kandidera i allmänna val en grundläggande demokratisk rättighet. Förslag om nya begränsningar av valbarheten måste därför föregås av en noggrann konstitutionell prövning där proportionalitet, likabehandling och demokratiska rättigheter särskilt beaktas. En sådan utredning bör också behandla hur de föreslagna kraven förhåller sig till regeringsformen, internationella åtaganden och principerna om fria och allmänna val.

Sverige ska vara ett land där medborgarskapet har betydelse, där det svenska språket värnas och där den som får förtroendet att företräda svenska folket också förväntas kunna ta det ansvar som uppdraget innebär. Mot denna bakgrund bör regeringen överväga att utreda och återkomma med förslag om att införa krav på minst tio års svenskt medborgarskap samt dokumenterade kunskaper i svenska språket, med nivå B2

som ett absolut minimikrav och möjlighet att ställa högre krav på de språkliga färdigheter som är särskilt betydelsefulla för riksdagsuppdraget.

Alexandra Anstrell (M)